

Franko Nemac

Vir / Avtor: Veronika Rupnik

2. junij 2014 (nazadnje spremenjeno: 0:00 2. junij 2014)

Franko Nemac je že več kot dvajset let aktiven zagovornik ukrepov za učinkovitejšo rabo in večjo izrabo obnovljivih virov energije. Je tudi eden prvih, ki so se v Sloveniji začeli ukvarjati z meritvami vetra za energetske namene in oceno energetskega potenciala. A njegova podpora vetrnicam, ki zaradi načrtovanega velikega vetrnega parka Senožeška brda trenutno dvigajo veliko prahu, ni brezpogojna. Opozarja, da bi bilo gradnjo vetrnih elektrarn treba zastaviti tako, da bodo v prvi vrsti v korist slovenskemu gospodarstvu in ustvarjanju novih delovnih mest. Koristi od njih bi morale imeti lokalno prebivalstvo. Država bi morala postaviti tudi jasna pravila za pridobivanje pravic in obveznosti pri gradnji vetrnih elektrarn, za katere bi bilo na podlagi poglobljenih analiz treba najti energetske primerne in okoljsko sprejemljive lokacije.

Kako si razlagate razmeroma velik odpor dela javnosti proti vetrnicam, ki ga doživljamo v zadnjem obdobju?

Vedno poudarjam, da bi morala Slovenija vlaganje v obnovljive vire energije izkoristiti predvsem za doseganje gospodarskih učinkov in ustvarjanje delovnih

mest. Če bi bili podporni mehanizmi tako naravnani, bi s proizvodnjo opreme in storitev dosegali takojšnje kratkoročne gospodarske cilje, dolgoročno pa tudi vse pomembnejši delež obnovljivih virov v energetske oskrbi, zmanjševanju izpustov in globalnem zmanjševanju segrevanja ozračja. Na žalost pa v Slovenijo vsa oprema pride iz tujine, tako da subvencioniramo ustvarjanje delovnih mest in gospodarski razvoj razvite Nemčije in Avstrije ter Kitajske.

Toda del prebivalcev ne razmišlja tako, vetrnicam nasprotujejo a priori, ker da uničujejo okolje, škodijo zdravju.

Vetrne elektrarne niso klasični industrijski objekti. Ko jih enkrat postavimo, ni nikakršnih emisij in okolica se lahko vzpostavi v naravno stanje, česar pa ne moremo trditi na primer za avtoceste. Degradacija je predvsem vizualna in je v veliki meri odvisna od subjektivnega pogleda na stvari. Če primerjamo naravno okolje z vetrnicami in brez njih, je izbira jasna. Če pa upoštevamo dejstvo, da je nekje treba proizvajati električno energijo, je hipotetično treba upoštevati možnost, da na istem prostoru postavimo elektrarno na zemeljski plin ali na uvoženi premog. Zakaj bi morali biti ti objekti ravno v Šoštanj, Trbovljah, Brestanici ali v Krškem? Obnovljivi viri energije, kot je veter, imajo nesporno bistveno manjše negativne vplive na okolje kot uporaba fosilnih energentov.

Oporekali bi vam, da bi za nadomestitev ene klasične elektrarne potrebovali ogromno vetrnic...

Zakaj bi pa morali klasične elektrarne na fosilna goriva nadomeščati samo z vetrnicami? V prihodnjih desetletjih jih bomo postopoma nadomeščali s hidro-, vetrnimi, sončnimi in geotermalnimi elektrarnami, izrabo biomase, učinkovitejšo rabo energije... Vsak od teh trajnostnih virov bo glede na naravne danosti, razvitost in ekonomičnost tehnologij prispeval le ustrezen delež. Noben obnovljiv vir zaradi svoje spremenljivosti ne more sam nadomestiti klasičnih virov, potrebni so kombinacija, shranjevanje energije, pametna omrežja.

Po znanem zapletu z Volovjo rebrijo pri nas doslej stoji le ena velika vetrna elektrarna, pa še pri postavitvi te je bilo nemalo zapletov. Kaj je pri nas drugače v primerjavi s tujino, kjer stoji na stotine vetrnic, zakaj ostajamo bela lisa?

V nasprotju z umeščanjem hidroelektrarn v prostor, za kar imamo dolgoletno tradicijo, tehnološko znanje in proizvodnjo opreme ter električne energije, podlage v prostorskih aktih, določeno koncesijsko dajatev in druga zakonska določila, smo pri vetru leta 1999 začeli s čiste ničle. Ni bilo meritev vetra, energetskega potenciala je bila velika neznanka; velika večina klasičnih energetikov sicer še danes ne verjame, da energetskega potenciala vetra v Sloveniji sploh obstaja. Nimamo zakonske tradicije, nimamo nobenega proizvajalca ne vetrnic kot celote ne posameznih komponent, nimamo opredeljenih postopkov, kdo in na kakšen

način lahko dobi pravico, da izrablja vetrni potencial na konkretni lokaciji, ali mora za to plačati kakšno koncesijsko dajatev, kaj dobi lastnik parcele, kaj sosedje lastnika na vplivnem območju, občina, država... Vsaka lokacija posebej se rešuje prosto po Prešernu, zato se stvari birokratsko zapletejo.

Senožičani se zdaj sprašujejo, ali bodo glede na vetrni potencial skoraj vse lokacije vetrnic v državi stale v njihovi krajevni skupnosti.

V Sloveniji je večja intenziteta vetra le na Primorskem. Potencialna proizvodnja električne energije je odvisna od tretje potence hitrosti vetra, zato je zelo pomembno, da je povprečna letna hitrost vetra čim višja, da se doseže ustrezna rentabilnost investicij. Višje letne hitrosti so odvisne od reliefa pokrajine. Izmerjene pa so bile na grebenih primorskih hribov, na Goliču, Slavniku, Kokoši, Volovji rebri, Selivcu in drugje. Toda zaradi nasprotovanj nekaterih naravovarstvenikov so te lokacije z najboljšimi vetrovnimi razmerami, ki so tudi najdlje od naselij, padale druga za drugo. Nekateri vplivni okoljevarstveniki zagovarjajo, da je bolje vetrne elektrarne postavljati na območjih, ki so degradirana z avtocestami, daljnovodi ali drugimi dejavnostmi. Ta območja pa so bližje naseljem.

Ko se približamo naseljem, se pojavi težava z negativnim vplivom infrazvoka na ljudi.

Glede infrazvoka bi težko kaj rekel, ker nisem strokovnjak na tem področju. Nasprotniki vedno najdejo kakšno negativno plat, ki jo je težko dokazati. Zagotovo pa je hrup z avtoceste neprimerno bolj moteč. Če sem malo po slovensko zloben, bom rekel, da bi mene tudi bolela glava, če bi videl, da se nekje v moji bližini vrti vetrnica, za katero berem, da dobiva subvencijo in z njo investitor ustvarja velike dobičke, jaz pa od tega nič nimam. Če me je država zavezala, da poleg računa za električno energijo plačujem tudi obvezni prispevek za obnovljive vire energije, potem zahtevam, da so gospodarske koristi večje od stroškov, ki se zberejo z obveznimi prispevki. Od države pričakujem, da bo spodbudila ustvarjanje delovnih mest in proizvodnje opreme, s katero bo taka gospodarska korist dosežena. Če tega ne zna, noče ali misli, da tega ni možno narediti, potem naj obvezne prispevke za obnovljive vire energije ukine.

Nekateri kritiki opozarjajo, da interesa investorjev za vetrne elektrarne brez subvencij ne bi bilo.

Vsako subvencioniranje mora prinašati kratkoročne in dolgoročne gospodarske koristi za posameznike in državo. Če ni zasnovano tako, potem ni upravičeno. Namen vsakega subvencioniranja je postavitve izhodiščnih pogojev za razvoj nekih naprednejših tehnologij tako, da z ekonomijo obsega postanejo konkurenčnejše ter s časom komercialno zanimive brez subvencioniranja. V

Sloveniji pa že vrsto let spodbujamo investiranje v učinkovito rabo energije pod enakimi pogoji, brez pričakovanega postopnega zniževanja subvencij, brez tendence, da bomo subvencioniranje postopoma odpravili, in brez podpor povečevanju proizvodnje opreme v Sloveniji, ki edina lahko omogoči neposredne gospodarske koristi. Enako velja tudi za obnovljive vire energije, razen sončnih elektrarn, kjer se je zniževanje najprej izvajalo prepočasi, nato pa nenadoma prehitro in se je investiranje povsem ustavilo.

Kaj bi se glede na ceno investicij in proizvedene elektrike torej zgodilo, če bi postavljane vetrnic povsem prepustili trgu?

Investicijsko spadajo vetrne elektrarne med najcenejše energetske vire. Z obsegom investiranja so dosegle tehnološko zrelost in tudi relativno nizko proizvodno ceno električne energije. Ker gre za standardizirane enote, narejene v celoti v tovarni, ki se pripeljejo in postavijo na posamezne lokacije, je cena proizvedene električne energije v prvi vrsti odvisna od vetrovnosti lokacij. Če je povprečna letna hitrost vetra dovolj visoka, so vetrne elektrarne konkurenčne brez finančnih vzpodbud. A v Sloveniji takih lokacij verjetno nimamo.

Kako komentirate izjave nekaterih naravovarstvenikov, da je vetrna energija prevara stoletja? Pravijo, da gre za nestabilno elektriko, ki naj ne bi imela večjega vpliva na zmanjšanje delovanja klasičnih elektrarn.

Ne vem, zakaj naj bi bila vetrna energija prevara stoletja. Tudi poraba električne energije ni stalna, temveč se zelo spreminja, tem spremembam pa je treba stalno slediti s proizvodnjo. S sodobno elektronsko regulacijo in pametnimi omrežji ni nobene večje ovire, da v prihodnje ne bi bili sposobni vključevati v elektroenergetski sistem vse večjih deležev spremenljive vetrne in sončne energije. Zdaj se pojavljajo posamezni problemi in neoptimalnosti v obratovanju, ker klasični energetiki niso verjeli v tako hiter razvoj vetrne in sončne energije ter niso pravočasno prilagajali vodenja elektroenergetskih sistemov novim razmeram.

Če sem malo po slovensko zloben: tudi mene bi bolela glava, če bi videl, da se nekje v moji bližini vrti vetrnica, za katero berem, da dobiva subvencijo in z njo investitor ustvarja velike dobičke, jaz pa od tega nič nimam.

Komentarji

Uredništvo Dnevnik.si spodbuja razpravo uporabnikov o novinarskih prispevkih. Uporabnike poziva, naj pri izražanju mnenj upoštevajo pravila komentiranja. V prizadevanju za preprečevanje sovražnega govora na spletu, ki je po zakonu kazniv, smo se pridružili nacionalnemu projektu Spletno Oko. S klikom na gumb Spletno Oko lahko prijavite komentar, za katerega domnevate, da je sovražen. Prijavo prejmeta upravitelj portala in prijavna točka Spletno Oko, ki jo obravnava le v primeru izpolnjenih kriterijev domnevno nezakonite vsebine.